

obradę a co najważniejsze wydali pożyteczne materiały, które mogą stanowić ważny przyczynek do szczegółowszego określenia roli i zadań OHP w nowej rzeczywistości politycznej i społecznej, w pogłębiających się zjawiskach patologicznych wśród młodzieży, wobec postępującej destrukcji życia rodzinnego i zrzucania z siebie przez rodziców na społeczeństwo najważniejszego obowiązku, który do nich należy, tj. obowiązku wychowania swych dzieci.

Sądzić należy także, że OHP i ich decydenci dostrzegą potrzebę systematycznych prac badawczych i naukowego wsparcia pracy nad wychowaniem młodzieży i powołają w tym celu odpowiednie centrum naukowe.

Jan Hellwig

¹ J. Hellwig, *40-lecie OHP. Konferencja naukowa w Głucholazach, 26-28.03.1998 r.* „Biuletyn Historii Wychowania” 1998, nr 1-2(7-8), s. 76-78.

Słownik pedagogów polskich, pod red. Wandy Bobrowskiej-Nowak i Danuty Dryndy, Katowice 1998, ss. 243

Słownik pedagogów polskich to wydawnictwo, którego inicjatywę i ostateczny kształt zawdzięczamy pracownikom Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania Uniwersytetu Śląskiego. Tam bowiem przebiegały prace koncepcyjne i organizacyjne nad *Słownikiem*. Idea tego typu opracowania, jak piszą we Wstępie Redaktorki W. Bobrowska-Nowak i D. Drynda, powstała w toku prowadzonych w Katedrze badań nad dziejami polskiej myśli wychowawczej. Poparli ją pedagodzy i historycy wychowania z większości ośrodków naukowych, którzy są autorami zamieszczonych biografii. To dowodzi słuszności powstania takiego opracowania, z jednej strony, z drugiej zaś, podnosi rangę wydawnictwa gwarantując wysoki poziom publikacji.

Na strukturę *Słownika* składa się 250 haseł biograficznych pedagogów niezujących. Przyjęta tutaj została szeroka definicja pedagoga, gdyż na liście osób umieszczonych w tym opracowaniu znajdują się nie tylko pedagodzy sensu stricto, ale i filozofowie, etycy, socjolodzy, psychologowie, teolodzy, a nawet lekarze, którzy w swojej twórczości i działalności zajmowali się problematyką pedagogiczną. Przy czym wzięto pod uwagę te osoby, które niezależnie od swej podstawowej specjalizacji przyczyniły się swoimi pracami w istotny sposób do rozwoju nauk o wychowaniu. Ponadto dodatkowym kryterium doboru było wyższe wykształcenie z pedagogiki lub dyscyplin współdziałających z pedagogiką.

Słownik obejmuje czasy od drugiej połowy XVIII wieku do 1996 roku. W uzasadnionych przypadkach sięgano do wcześniejszych lat, sprzed I połowy XVIII wieku. Zaopatrzone jest także w *Bibliografię* w wyborze zamieszczoną na końcu publikacji, w której znajdziemy informacje o podstawowych pracach wykorzystanych przez autorów biografii.

Tego *Słownika*, jak i każdego innego, nie można traktować jako źródła systematycznej wiedzy o przedmiotowej rzeczywistości. Należy on do wydawnictw o charakterze informacyjnym i to jest podstawowa jego funkcja, którą spełnia. Lecz spełnia także funkcję integracyjną wewnątrz nauk o wychowaniu, jak i w stosunku do dyscyplin pokrewnych. Jako publikacja słownikowa o charakterze historyczno-biograficznym stanowi doskonałe uzupełnienie innych tego typu pozycji (słowników, encyklopedii, leksykonów) dostępnych na naszym rynku wydawniczym.

W sumie *Słownik pedagogów polskich* jest opracowaniem, które przez pryzmat biografii zarysowuje dzieje polskiej pedagogiki, ukazując jej twórców i przedstawicieli, a przede wszystkim jej różnorodne źródła i powiązania z innymi dyscyplinami wiedzy. Dzięki temu widoczny jest udział innych specjalistów w kształtowaniu problematyki badawczej z zakresu pedagogiki i jej metodologii badań.

Wykorzystując biografie możemy także poznać najważniejsze idee polskiej myśli wycho-

wawczej, ich rozwój i ewolucję na przestrzeni dziejów. Można szukać odpowiedzi na pytanie o związki polskiej pedagogiki z europejską myślą wychowawczą. A zapoznając z najważniejszymi przejawami indywidualnego rozwoju poszczególnych myślicieli możemy stworzyć zarys portretu środowiska pedagogów polskich.

Traktując niniejszą recenzję jako głos w dyskusji (do czego zachęcają Redaktorki) nad publikacją, pozwalałam sobie na kilka uwag, które naturalnie mają charakter dyskusyjny.

Bowiem skoro już z opisu struktury i założeń *Słownika* wynika, iż polską pedagogikę tworzyli także przedstawiciele innych dyscyplin, może wskazane byłoby przy następnej edycji zaangażować do współpracy także innych specjalistów, nie tylko pedagogów i historyków. To przysporzyłoby wielu trudności, zwłaszcza natury organizacyjnej, ale być może byłoby z korzyścią dla opracowania.

Druga uwaga dotyczy w pewnym sensie struktury biogramów. Jeśli przyjmujemy, że

Słownik odzwierciedla aktualny stan wiedzy o historii pedagogiki i jej rozwoju, czy nie lepiej byłoby pod każdym biogramem podać źródła wiedzy o pedagogu? To miałyby znaczenie dla następnego wydania, w którym widoczna byłaby aktualizacja wiedzy.

Trzecie spostrzeżenie odnosi się do pominiętego podczas korekty błędu dotyczącego daty urodzenia i ukończenia studiów M. Węglewicza (s. 215 - 216). To jednak przy tego typu wydawnictwach jest nie do uniknięcia.

W sumie to zbiorowe dzieło polskiego środowiska naukowego jest cenną inicjatywą świadcząca o jego aktywności w sferze działań na rzecz rozwoju nauk o wychowaniu. Jest także przykładem starań o zachowanie dyscypliny metodologicznej wyrażającej się w konsekwencji wobec przyjętych założeń projektu badawczego. To niewątpliwie zawdzięczamy nie tylko autorom biogramów, ale Redakcji *Słownika*.

Władysława Szulakiewicz

Noty

Erfolg. Niedergang. Neuanfang. 100 Jahre Verband Deutscher Sonderschulen – Fachverband für Behinderten – Pädagogik. Im Auftrag des Verbandes herausgegeben von Andreas Möckel mit Beiträgen von Herwig Baier, Elrich Bleidick, Bodo Bröse, Sieglind Ellgar-Rüttgard, Clemens Hillenbrand, Gustav Kanter, Christian Lindmeier, Andreas Möckel, Norbert Myschker, Bruno Prändl, Franz Rumpler, Ditmar Schmetz, Otto Speck, Ursula Stinkes, Norbert Stoellger, Peter Wachtel. Ernst Reinhardt Verlag München – Basel 1998, ss. 602

Z okazji obchodów 100-lecia Niemieckiego Towarzystwa Szkół Specjalnych (Verband Deutscher Sonderschulen) – zawodowej organizacji pedagogów specjalnych ukazała się praca

zbiorowa pod powyższym tytułem. Książka jest zarysem historycznym kształtowania się ruchu pedagogicznego począwszy od konferencji dotyczących pracy z idiotami (Die Konferenz für